

Vooraf

In het najaar van 2005 hebben wij, ds. A.P. Feijen en E.J. Hempenius een serie van zes spreken over de eerste acht hoofdstukken van 1 Samuël verzorgd. Ter aanvulling presenteerden wij twee bijbelstudies die aansluiten bij 1 Samuël 1-8.

De eerste bijbelstudie gaat over de roeping van Samuël (1 Samuël 3)

De tweede over de roep om een koning (1 Samuël 8)

De bijbelstudies bestaan uit:

1. Achtergrond, zodat de geschiedenis van Samuël een plek krijgt in de bredere geschiedenis van Israël na de intocht in het Beloofde Land.
2. Overzicht van 1 Samuël 1-8 dat de samenhang van de verschillende verhalen zichtbaar maakt.
3. De tekst van 1 Samuël 3 (bijbelstudie 1) en van 1 Samuël 8 (bijbelstudie 2). De tekst is uit de Nieuwe Bijbelvertaling. Dit is mede bedoeld als een soort kennismaking. Alle teksten die zijn aangehaald komen ook uit deze vertaling.
4. Korte aantekeningen en tekstverwijzingen bij een paar opvallende gedeeltes. 1 Samuël 1-8 is verhalend van karakter en leest niet moeilijk.
5. Aanwijzingen voor de Zweedse methode, een eenvoudige methode die aandachtig lezen stimuleert.
6. Enkele vragen bij de tekst en naar aanleiding van de tekst.

Achtergrond

1. 1 en 2 Samuël vertellen samen met Jozua, Richteren en 1, 2 Koningen de geschiedenis van Israël vanaf de intocht in het Beloofde Land tot aan de ballingschap. Daarin zijn twee thema's belangrijk:

- i. Het Koningschap van God, de HEER

Wanneer het volk Samuël vraagt om een koning zegt de HEER: *'Geef gehoor aan de stem van het volk, aan alles wat ze je vragen. Jou verwerpen ze niet. Ze verwerpen juist mij als hun koning'* (1 Sam. 8:7).

- ii. De zegen en vloek van het verbond dat God onder Mozes met Israël heeft gesloten:

Mozes sprak: 'Als u de HEER, uw God, gehoorzaam bent en al zijn geboden, zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, zorgvuldig naleeft, zal hij u hoog boven alle andere volken op aarde verheffen.' (Deut. 28:1)

'Maar als u de HEER, uw God, niet gehoorzaamt en zijn geboden en wetten, zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, niet nauwkeurig naleeft, zullen deze vervloekingen u treffen:' (Deut. 28:15). Daarbij kondigt de HEER ook al de ballingschap aan:

'En zoals de HEER er eerst vreugde in vond om u te zegenen en in aantal te doen toenemen, zo zal hij u dan met vreugde te gronde richten en uitroeien. U zult worden weggerukt uit het land dat u in bezit zult nemen, want de HEER zal u uiteenjagen en onder alle volken verstrooien, tot in de verste uithoeken van de aarde' (Deut. 28:63-64).

- Deze zegen en vloek komen sterk naar voren in de tijd van de Rechters.

2. In de oude Griekse vertaling van het Oude Testament die al voor de geboorte van Jezus Christus bestond, vormen beide boeken een geheel met 1 en 2 Koningen. Zij heten daar 1, 2, 3, 4 Koningen.

3. Twee boeken dragen de naam Samuël, terwijl hij als persoon alleen in de eerste helft van het eerste boek een belangrijke rol speelt. Dit tekent het belang van Samuël als wegbereider voor het vorstenhuis van David.
4. Verder rekenen de joden 1 en 2 Samuël tot de vroege profeten. Zo laten zij zien dat het niet puur historische boeken zijn, maar boeken met een profetisch karakter. Samuël zelf was een profeet. We lezen: *Samuël groeide op. De HEER stond hem bij en bracht alles in vervulling wat hij had voorspeld. Daardoor kwam iedereen in Israël, van Dan tot Berseba, tot de erkenning dat Samuël door de HEER als profeet was aangewezen.* (1 Sam. 4:19-20)

Overzicht:

1. Richteren ^{noot 1}

Rechters: opvolgers van Jozua die bij tijd en wijle leiding gaven aan het volk: o.a. Gideon en Simson.

1 Samuël 1-7

Samuël: zijn geboorte, roeping en tijd als rechter

1 Samuël 8-15

Saul: zijn roeping en zalving, koningschap en verwerping

1 Samuël 16 - 2 Samuël 1

David: zijn roeping en zalving, in afwachting van zijn koningschap en achtervolgd door Saul, de dood van Saul

2 Samuël 2-4

David: zijn strijd om het koningschap over heel Israël

2 Samuël 5-24

David: zijn koningschap (ong. 1000 v. Chr.)

1 Koningen 1-11

Salomo: zijn koningschap

1 Koningen 12 - 2 Koningen 25

Scheuring van het Rijk, de koningen van Israël tot aan de wegvoering, de koningen van Juda tot aan de ballingschap

Samuël

1.De geboorte van Samuël (1 Sam. 1:1)

De geboorte van Samuël staat in reeks bijzondere geboorten:

- De geboorte van Isaäk (Gen. 21:1-7)
- De geboorte van Simson (Richt. 13)
- De geboorte van Johannes (Luk. 1:57-80)

Samuël wordt geboren wanneer er nog geen koning is, maar een Rechter. Dit is Eli die tegelijk ook hogepriester was. Hij diende in de tabernakel, de tent van God waar de ark van het verbond stond. Dat was in de plaats Silo. Chofni en Pinechas, de twee zonen van Eli, waren daar priesters van de HEER (1 Sam. 1:3).

De moeder van Samuël, Hanna, was één van de twee vrouwen van Elkana. De tweede vrouw, Peninna had kinderen gekregen, Hanna niet. Dat bracht veel verdriet bij Hanna. Eén keer per jaar bracht Elkana samen met zijn vrouwen offers aan de HEER. Eén van die keren heeft Hanna onder tranen gebeden tot God, omdat zij kinderloos was en Peninna haar daarmee plaagde. Eli, die eerst dacht dat zij dronken was, maar daarvan terugkwam, nadat Hanna haar situatie had uitgelegd, zegde haar namens de HEER toe dat haar gebed verhoord was. Hanna raakte in verwachting en kreeg een zoon. *Ze noemde hem Samuël, 'want,' verklaarde ze, 'ik heb hem aan de HEER gevraagd'* (1 Sam. 1:20).

Hanna wijdde haar zoon al voor de geboorte aan de HEER: *'HEER van de hemelse machten, ik smEEK u, heb toch oog voor mijn ellende. Denk aan mij, uw dienares, vergeet mij niet. Schenk mij een zoon, dan schenk ik hem voor zijn hele leven aan u: nooit zal zijn haar worden afgeschoren.'* Samuël zou dus een Nazarener worden, net als Simson, een aan God gewijde.

2. Samuël gaat naar de tabernakel (1 Sam.1:24-2:11)

Voordat Hanna zwanger werd van Samuël, had zij de HEER een gelofte gedaan. Zij wilde haar zoon die zij van HEER ontvangen mocht, weer teruggeven aan de Heer om Hem te dienen (1 Sam. 1:11 en 1:27): Om deze zoon heb ik gebeden, en de HEER heeft mij gegeven waar ik om heb gevraagd. *'Nu geef ik hem op mijn beurt aan de HEER, voor alle dagen die hem gegeven zijn.'* Samuël is dan nog jong, misschien vier jaar oud. Dat was op de leeftijd dat kinderen gespeend werden en geen moedermelk meer kregen. Voor Samuël geldt dus echt: jong geleerd, oud gedaan. Zo komt hij in de tabernakel bij Eli. Hanna zingt een loflied (1 Sam. 2:1-10), een lied dat Maria, de moeder van Jezus ook zal zingen (Luk. 1:47-55). In dit lied spreekt de hoop op een Messiaanse koning (1 Sam. 2:10). Dit is hier heel bijzonder, want wanneer Hanna haar lied zingt is er nog geen koning in Israël. Het lied sluit heel mooi aan bij het slot van Rechters: *'In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was* (Recht. 21:25).

3. De voorbereiding op de roeping van Samuël (1 Sam. 1:12-4:1)

Samuël is al een tijdje in dienst van Eli (1 Sam. 2:11). In die tijd maakten de zonen van Eli zich schuldig aan wangedrag in de tempel met grote gevolgen. *De HEER nam het wangedrag van Eli's zonen zeer hoog op; ze toonden geen eerbied voor de gaven die de HEER toekwamen* (1 Sam. 2:17). In tegenstelling tot deze voorbestemde opvolgers van hun vader Eli, onderscheidt Samuël zich gunstig. We lezen: *Intussen groeide Samuël verder op. Hij was zeer geliefd, zowel bij de HEER als bij de mensen* (1 Sam. 2:26).

Eli ziet het gedrag van zijn zonen met lede ogen aan. *'Waarom misdragen jullie je zo? Van alle kanten hoor ik slechte dingen over jullie. Het is niet veel fraais wat het volk van de HEER over jullie te vertellen heeft. Zo gaat het niet langer! Wanneer mensen elkaar kwaad doen, kan God als scheidsrechter optreden, maar wanneer mensen zondigen tegen de HEER, wie zal dan voor hen pleiten?'* (1 Sam. 2:12-25). Hier staan profetische woorden. *Wanneer mensen elkaar kwaad doen, kan God als scheidsrechter optreden, maar wanneer mensen zondigen tegen de HEER, wie zal dan voor hen pleiten?* Wanneer mensen zondigen tegen de HEER, wie zal dan voor hen pleiten? Zij kunnen op niemand meer een beroep doen, zelfs niet op de HEER. Dit is een ernstige waarschuwing aan het adres van zijn zonen. *Wie zal voor jullie pleiten?* Dit geldt niet alleen voor zijn zonen, maar voor ieder mens. Zo laat deze geschiedenis de noodzaak zien van Jezus Christus. Hij is de pleiter tussen God en mensen! (1 Tim. 2:5)

Daarop komt een profeet bij Eli en zegt hem en zijn zonen het oordeel van God aan. Hij spreekt ze wel aan op hun gedrag, maar neemt verder geen maatregelen. Dat verwijt de HEER Eli ten eerste: *jullie gaan je te buiten aan het vlees en het brood dat volgens mijn voorschrift bij het heiligdom wordt geofferd. Kennelijk sla je je zonen hoger aan dan mij, want je mest jezelf vet door steeds het beste deel op te eisen van de offers die mijn volk Israël mij brengt* (1 Sam. 2:29). Het oordeel is streng. De mannelijke nakomelingen van Eli zullen nooit meer oud worden, zoals Eli. Dit is een goed voorbeeld van het oordeel dat God verbindt aan het tweede gebod: *Voor de schuld van de ouders laat ik de kinderen boeten, en ook het derde geslacht en het vierde, wanneer ze mij haten;* (Ex 20:5).^{note 2} Chofni en Pinechas zullen op één dag sterven. En: *Als priester zal ik iemand aanstellen die mij trouw is en al mijn wensen en verlangens uitvoert.* (1 Sam. 2:35). Dat zal Samuël zijn.

4. De roeping van Samuël (1 Sam. 3)

Samuël is oud genoeg geworden. De HEER roept hem tot het ambt van profeet en priester. De HEER herhaalt het oordeel over Eli, zijn zonen en zijn nakomelingen. De voltrekking van het oordeel is aanstaande. Samuël is trouw in de prediking van het Woord van de HEER: *Samuël groeide op. De HEER stond hem bij en bracht alles in vervulling wat hij had voorspeld. Daardoor kwam iedereen in Israël, van Dan tot Berseba, tot de erkenning dat Samuël door de HEER als profeet was aangewezen.* (1 Sam. 4:19-20).

Ondertussen zijn de Filistijnen het land binnengevallen. De Israëlieten hebben een heidens beeld van de ark van God en willen 'god' in hun midden hebben. Zij hebben het idee dat 'god' hen zo de zege zal geven op de Filistijnen. Het tegendeel wordt bereikt. De HEER is niet een god over wie een mens of een volk kan beschikken. Israël wordt verslagen en de Filistijnen maken de ark van de HEER buit. Chofni en Pinechas komen om, evenals Eli die van zijn stoel valt wanneer hij het slechte nieuws hoort (1 Sam. 4:11-22).

De Filistijnen beleven vervolgens weinig vreugde aan de ark van de HEER. Wanneer zij de ark in de tempel van Dagon plaatsen, laat de HEER duidelijk zien wie God is. Het beeld van Dagon buigt letterlijk en figuurlijk het hoofd (1 Sam. 5:1-7). Hij treft de Filistijnse steden met ziekte (1 Sam. 5:8-12). Tenslotte besluiten de Filistijnse vorsten dat de ark van de HEER weg moet uit hun land (1 Sam. 6:1-6:12).

Op een wonderlijke wijze komt de ark weer terug, door de HEER zelf geleid. Weer terug in Israël laat de HEER zien dat met hem niet te spotten valt. De inwoners van Bet-Semes worden gestraft, *omdat ze naar de ark van de HEER hadden gekeken* (1 Sam. 6:19). De ark komt pas tot rust in Kirjat-Jearim, in het huis van Abinadab. *Zij wijdden zijn zoon Elazar om zorg te dragen voor de ark van de HEER.* (1 Sam. 7:1).

Daar blijft ark ruim twintig jaar en al die tijd hebben de Israëlieten last van de Filistijnen. Zij beklagen zich daarover bij de HEER, maar ondertussen bekeren zij zich niet van hun afgoden. Al die jaren roept Samuël de mensen op tot bekering: *'Als het u werkelijk ernst is terug te keren naar de HEER, doe dan de vreemde goden zoals Astarte weg en richt u met heel uw hart naar de HEER. Dien hem alleen, dan zal hij u bevrijden uit de greep van de Filistijnen'* (1 Sam. 7:3). Vervolgens geeft de HEER het land rust. *Tot het einde van zijn leven bleef Samuël rechter over Israël. Hij maakte jaarlijks een rondreis langs Betel, Gilgal en Mispa en gaf daar zijn richtlijnen aan het volk. Dan keerde hij weer terug naar zijn woonplaats Rama, van waaruit hij Israël bestuurde en waar hij een altaar had gebouwd voor de HEER.* (1 Sam. 7:15-17).

5. Samuël wordt oud. Wie zal hem opvolgen? (1 Sam. 8:1-25:1)

De opvolging van Samuël heeft veel voeten in de aarde. Zijn eigen zonen zijn geen haar beter dan de zonen van Eli. *De oudste heette Joël en de tweede Abia. Ze bestuurden het land vanuit Berseba. Maar ze volgden het voorbeeld van hun vader niet na: ze waren op eigen voordeel uit, namen steekpenningen aan en verdraaiden het recht* (1 Sam. 8:2-3). De bevolking maakt zich zorgen en willen dat Samuël de leiding van het volk overdraagt aan een koning. Maar wat voor een koning? Een man naar Gods hart of... één *'zoals alle andere volken er een hebben.'* (1 Sam. 8:5). Daarover is Samuël boos en bidt tot de HEER. Het antwoord is veelzeggend. *'Geef gehoor aan de stem van het volk, aan alles wat ze je vragen. Jou verwerpen ze niet. Ze verwerpen juist mij als hun koning'* (1 Sam. 8:7). Daarop waarschuwt Samuël voor de gevolgen. Een koning, zoals alle andere volken die hebben, zal veeleisend zijn. In feite zullen jullie terugkeren tot slavernij. De Israëlieten willen echter meetellen in de wereld van toen en blijven bij hun verzoek.

Daarop komt Saul. Samuël stelt hem ten overstaan van de Israëlieten tot koning aan. Samuël blijft op de achtergrond aanwezig, want zijn werkelijke opvolger zal niet deze koning zijn, maar de man naar Gods hart: David.

Vanaf nu richt de aandacht van de Bijbel zich op de opkomst en verwerping van Saul, de zalving van

David. Na deze zalving (1 Sam. 16:1-13) verdwijnt Samuël uit beeld om nog één keer terug te komen in 1 Samuël 19:18-24). Tenslotte meldt een kort zinnetje de dood van Samuël (1 Sam. 25:1).

Saul die nog steeds koning is en David voortdurend achtervolgt, heeft geen toegang meer tot de HEER. Wanneer de Filistijnen het land opnieuw belagen neemt hij in een daad van uiterste wanhoop zijn toevlucht tot een waarzegster. Hij wil dat zij voor hem Samuël uit de doden oproept. Dat gebeurt. En het einde van Saul wordt voorzegd (1 Sam. 28). Met de dood van Saul en zijn zoon Jonathan eindigt het boek 1 Samuël. Samuël heeft in David zijn opvolger gekregen als rechter in Israël. En met David komt Jezus Christus in zicht.

Zweedse Methode

De Zweedse methode is een handige methode die de lezer kan gebruiken bij de persoonlijke voorbereiding op de bespreking van de bijbelstudie. Dit kan thuis, maar ook tijdens een kort moment voorafgaand aan de bespreking. Hoe ziet de methode eruit?

- Lees het gedeelte eenmaal door.
- Lees het gedeelte een tweede maal aandachtig door en plaats:
 - een '?' bij een gedeelte die je op het eerste gezicht niet begrijpt
 - een '!' bij een belangrijk vers
 - een '[gt]' bij woorden die een aansprekende gedachte / situatie betreffen. Dit hoeft niet meteen ook de kern te zijn.
- Onderstreep de kern van het gedeelte.
- Vergelijk en bespreek deze kanttekeningen met anderen. Geef daarbij eerst aandacht aan de '???'

Bijbelstudie 1

1 Samuël 3:1-4:1 (NBV)

1 De jonge Samuël diende dus de HEER, onder de hoede van Eli. Er klonken in die tijd zelden woorden van de HEER en er braken geen visioenen door. 2. Op zekere nacht lag Eli op zijn slaapplaats. Zijn ogen waren dof geworden, hij kon bijna niet meer zien. 3 Samuël lag te slapen in het heiligdom van de HEER, bij de ark van God. De godslamp was bijna uitgedoofd. 4 Toen riep de HEER Samuël. 'Ja,' antwoordde Samuël. 5 Hij liep snel naar Eli toe en zei: 'Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?' Maar Eli antwoordde: 'Ik heb je niet geroepen. Ga maar slapen.' Toen Samuël weer lag te slapen, 6 riep de HEER hem opnieuw. Samuël stond op, ging naar Eli en zei: 'Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?' Maar Eli antwoordde: 'Ik heb je niet geroepen, mijn jongen. Ga maar weer slapen.' 7 Samuël had de HEER nog niet leren kennen, want de HEER had zich niet eerder aan hem bekendgemaakt door het woord tot hem te richten. 8 Opnieuw riep de HEER Samuël, voor de derde keer. Samuël stond op, ging naar Eli en zei: 'Hier ben ik. U hebt me toch geroepen?' Toen begreep Eli dat het de HEER was die de jongen riep. 9 Hij zei tegen Samuël: 'Ga maar weer slapen. Wanneer je wordt geroepen, moet je antwoorden: Spreek, HEER, uw dienaar luistert.' Samuël legde zich weer te slapen, 10 en de HEER kwam bij hem staan en riep net als de voorgaande keren: 'Samuël! Samuël!' En Samuël antwoordde: 'Spreek, uw dienaar luistert.' 11 Toen zei de HEER tot Samuël: 'Let op! Ik ga in Israël iets doen waarvan ieder zo zal ophoren dat zijn beide oren tuiten! 12 Als die tijd aanbreekt zal ik alles, maar dan ook alles ten uitvoer brengen wat ik Eli en zijn familie heb voorzegd. 13 Ik heb hem aangekondigd dat ik onherroepelijk het vonnis over zijn familie zou voltrekken vanwege het wangedrag van zijn zonen: hij wist dat zij God minachtten^{note 3}, maar hij heeft ze niet terechtgewezen. 14 Daarom heb ik Eli's familie gezworen dat hun schuld met geen enkel offer kan worden ingelost.'

15 Samuël bleef tot de ochtend liggen en opende toen de deuren van het heiligdom van de HEER. Hij zag

ertegen op om Eli te vertellen wat hij had gehoord. 16 Maar Eli riep hem bij zich: 'Samuël, mijn jongen, kom eens hier!' 'Hier ben ik,' antwoordde Samuël, 17 en Eli vroeg: 'Wat heeft hij tegen je gezegd? Probeer niet het voor me te verbergen. God mag met je doen wat hij wil, als je ook maar iets achterhoudt van wat hij tegen je heeft gezegd!' 18 Zonder iets achter te houden vertelde Samuël hem alles wat hij had gehoord, en Eli zei: 'Hij is de HEER. Laat hij doen wat hij het beste vindt.'

19 Samuël groeide op. De HEER stond hem bij en bracht alles in vervulling wat hij had voorspeld. 20 Daardoor kwam iedereen in Israël, van Dan tot Berseba, tot de erkenning dat Samuël door de HEER als profeet was aangewezen. 21 In de jaren daarna bleef de HEER in Silo verschijnen. Hij maakte zich daar aan Samuël bekend door het woord tot hem te richten.

4 1 En heel Israël luisterde naar Samuëls woorden.

Enkele opmerkingen

Vers Aantekening

- 1 Dit eerste vers begint met een tweetal mededelingen die van belang zijn voor het vervolg. Samuël is nog jong en staat al in dienst van de HEER onder toezicht van Eli. Dat betekent dat Samuël waarschijnlijk 'huishoudelijke taken' heeft in de tabernakel.

De tweede mededeling is van groter belang. Het woord van de HEER is schaars en gezichten waren zeldzaam. Dit zegt iets over de geestelijke toestand van Israël, maar ook over Eli die toch hogepriester was in Israël. Deze mededeling geeft vooraf een verklaring waarom Samuël niet door heeft dat de HEER hem roept (vers 7) en waarom Eli pas bij de derde keer begrijpt dat Samuël niet heeft gedroomd, maar dat HEER in een gezicht aan hem verschijnt en zijn woord spreekt (vers 8). Driemaal is scheepsrecht.

Aan het einde van 1 Samuël 3, in vers 19 keren beide thema's terug. In vers 1 is Samuël jong en in vers 19 groeit Samuël op. In vers 1 is het woord van de HEER schaars en in vers 19 is de HEER met hem en laat geen van zijn woorden ter aarde vallen. De NBV laat mooi uitkomen wat hier wordt bedoeld.

- 2 Op een dag. Het is niet belangrijk welke dag. Eli is gaan slapen en ook Samuël slaapt in de nabijheid van de ark, de kist van het verbond, die in het heilige der heiligen stond, afgescheiden door het voorhangsel van het heilige. Daar stond de zevenarmige kandelaar, de godslamp. De lamp brandde gedurende de hele nacht (Leviticus 24:2-4) en de hogepriester had tot taak de lamp brandende te houden. Echter de ogen van Eli zijn wegens ouderdom slecht. Het lijkt erop dat Samuël deze taak al heeft overgenomen, zoals hij later in alles Eli zal opvolgen. De lamp brandt nog net. Dat betekent dat de HEER verschijnt wanneer de nacht ten einde loopt.

De Heer sprak met Mozes. Hij hoorde dan 'een stem die tot hem sprak vanaf een plaats boven de verzoeningsplaat op de ark met de verbondstekst, tussen de twee cherubs. Zo sprak de HEER tot hem' (Num. 7:89).

- 1-2 Vers 1 en 2 laten samen de situatie zien waarin de roeping van Samuël plaats vindt. Vers 19 -21 grijpt hier op terug. Daarmee is het een zogenaamde raamvertelling. De raamvertelling maakt duidelijk waar het hier om gaat: 'het woord van de HEER moet weer klinken'!
- 7 De schrijver verontschuldigt Samuël hier, dat hij de stem van de HEER niet herkend. Deze verontschuldiging geldt niet voor Eli.
- 10 Hier blijkt dat Samuël wil luisteren naar het woord van HEER, zoals het past bij een profeet.

- 11- Samuël krijgt de opdracht het oordeel van de HEER over Eli en zijn zonen te herhalen. Eli had dit
14 oordeel eerder van een profeet gehoord. Deze dubbele boodschap, eerst van een profeet en nu door Samuël geeft het onontkoombare karakter aan van het oordeel. Blijkbaar is er na de eerdere aankondiging door de profeet bij Eli en zijn zonen geen enkele verandering en bekering geweest.
- 15- Eli weet dat de HEER aan Samuël verschenen is. Hij wil weten wat de HEER gesproken heeft.
18 Samuël mag niets achterhouden. Daarom zweert Eli een eed. Deze eed heeft een ander karakter dan wij gewend zijn. Het is eerder een vloek afroepen, wanneer Samuël toch iets achterhoudt. 'God mag met je doen wat hij wil, als je ook maar iets achterhoudt van wat hij tegen je heeft gezegd!' (vers 17). Eli krijgt het oordeel van God te horen. Het is zeer begrijpelijk dat Samuël er tegenop ziet dit aan Eli te vertellen. Alleen al vanwege de schrikwekkende inhoud, maar ook vanwege zijn leeftijd, de jonge Samuël aan de oude Eli.
- 19- De vertelling van de geschiedenis komt ten einde. Het woord van de HEER klinkt nu niet meer
21 zelden en de HEER verschijnt geregeld aan Samuël in Silo, de plaats waar de tabernakel stond (1 Sam. 1:1-3). De Israëlieten erkennen dat Samuël profeet is in dienst van de HEER. En Samuël spreekt dat woord ook onder de mensen.

Punten voor bespreking

1. Het oordeel van de HEER over de zonde van Eli. *Ik heb hem aangekondigd dat ik onherroepelijk het vonnis over zijn familie zou voltrekken vanwege het wangedrag van zijn zonen: hij wist dat zij God minachtten, maar hij heeft ze niet terechtgewezen* (1 Sam. 3:13-14). Dat wil niet zeggen dat Eli niets zei tegen zijn zonen. *Dan verweet hij hun: 'Waarom misdragen jullie je zo? Van alle kanten hoor ik slechte dingen over jullie. Het is niet veel fraais wat het volk van de HEER over jullie te vertellen heeft. Zo gaat het niet langer!* (1 Sam. 2:23-24). Alleen hij verbond er geen enkele consequentie aan. Integendeel, aan de ene kant vermaande hij zijn zonen, maar aan de andere kant plukte hij ook de vruchten van hun wangedrag en was zelf ook niet vrij. *Kennelijk sla je je zonen hoger aan dan mij, want je mest jezelf vet door steeds het beste deel op te eisen van de offers die mijn volk Israël mij brengt* (1 Sam. 2:29). Appels vallen niet ver van de boom.

Br. en zr. Q. hebben een probleem. Hun kinderen willen onder geen beding meer naar de kerk. Echte pubers. Met Anja van zestien is al heel wat ruzie geweest, slaande deuren en zo. En in de kerk zit zij achterin samen met vrienden en ze kletsen zelfs onder het gebed. Br. en zr. Q. hebben besloten om de vrede in huis te bewaren er maar niets meer van te zeggen, want je wilt je kind toch niet kwijt raken.

- a. Wat vindt u/jij van deze reactie? U/jij kunt hier Ezechiël 3:16-21 bij betrekken.
- b. b) Hoe zou u/jij zelf reageren?
- c. c) Hoe kunt u/kan jij pastoraal reageren op br. en zr. Q en hun probleem?

2. *Er klonken in die tijd zelden woorden van de HEER en er braken geen visioenen door* (vers 1). Het gebeurde dus wel. Eli heeft bijvoorbeeld aan Hanna de belofte van de HEER doorgegeven dat zij zwanger zou worden van een zoon (1 Sam. 1:17). Op belangrijke andere punten stond Eli niet echt meer open voor het woord van de HEER. Dat blijkt uit zijn reactie op het oordeel van de profeet en ook een zekere gelatenheid wanneer Samuël de woorden van de HEER aan Eli verteld. Eli wist dat hij fout zat. Eli 'blokkeerde' door zijn houding en levensstijl het spreken van de HEER. Gelukkig was er nog wel een

profeet en... Samuël.

a) Kunt u/kan jij enkele eigenschappen noemen van een profeet? Waarom zijn deze eigenschappen belangrijk?

3. De roeping van Samuël. Samuël herkende de stem van de HEER eerst niet. Dan zegt Eli: *Wanneer je wordt geroepen, moet je antwoorden: 'Spreek, HEER, uw dienaar luistert.'* (vers 9)

- a. Wat voor houding spreekt hier uit? Betrek hierbij ook 1 Sam. 4:1.
- b. Wij zeggen wel: 'je moet er wel voor (de bijbel) open staan'.
 - Wat kunnen wij van Samuël op dit punt leren?
 - Hoe ligt dat bij u/jou?
 - Wat hindert u/jou daarbij (wel eens)?
 - Hoe kunt u/kan jij daarin verandering brengen?

4. Iemand heeft eens over het gebed van veel christenen gezegd dat zij het gebed van Samuël omkeren: *'Luister, HEER, uw dienaar spreekt.'*

- a. Wat vindt u/jij van deze uitspraak?

5. De HEER riep Samuël, Samuël antwoordde en daarop sprak de HEER. Wij kennen de gewoonte dat wij eerst bijbel lezen (aan tafel; voor een vergadering) en daarna danken en bidden.

- a. Wat vindt u/jij van de gedachte om eerst een kort gebed, uit te spreken voordat wij lezen uit de bijbel. Immers God spreekt, wanneer wij bijbel lezen.
 - Hoe zou u/jij zo'n kort gebed verwoorden?

6. Na Christus hemelvaart en de uitstorting van de Heilige Geest is ieder christen geroepen te getuigen van het woord van God. Op de eerste Pinksterdag zegt Petrus: *'Aan het einde der tijden, zegt God, zal ik over alle mensen mijn geest uitgieten. Dan zullen jullie zonen en dochters profeteren, jongeren zullen visioenen zien en oude mensen droomgezichten.'* Dat is toch mooi. Samuël was aangewezen door de Heer. Nu zijn zoveel christenen aangewezen door de HEER!

- a. Hoe is de vervulling van deze belofte zichtbaar in deze tijd en in onze kerken?

7. In sommige christelijke kringen beroepen christen zich op een woord van de HEER of de HEER heeft hun op het hart gebonden, dit of dat te gaan doen. Daarbij valt te denken aan het stichten van een gemeente, het werken onder straatkinderen in Nairobi of andere wereldsteden.

- a. Hoe reageert u/reageer jij en waarom?
 - Afwijzend. Dat is inbeelding!
 - Verstandelijk. Sinds de bijbel is afgesloten spreekt God niet meer zo tot mensen (Heb. 1:1-3).
 - Kriebelig. Het kan waar zijn, maar ook niet en wie bepaalt dat?
 - Onzeker. Waarom heb ik niet van die ervaringen?
 - Positief, maar ook kritisch en nuchter. Paulus zegt immers: Doof de Geest niet uit en

veracht de profetieën niet die hij u ingeeft. Onderzoek alles, behoud het goede (1 Tes. 5:19-21).

b. Hoe herken jij de stem van de Heer? Hoe spreekt Hij tot ons, tot jou? (Verg. Openb. 2:7)

8. *Het thema is: Lees je bijbel, bidt elke dag.*

a. Wat leert deze geschiedenis u/jou over het thema?

Bijbelstudie 2

1 Samuël 8 (NBV)

*8*1 Toen Samuël oud geworden was, benoemde hij zijn zonen tot rechters over Israël. *2* De oudste heette Joël en de tweede Abia. Ze bestuurden het land vanuit Berseba. *3* Maar ze volgden het voorbeeld van hun vader niet na: ze waren op eigen voordeel uit, namen steekpenningen aan en verdraaiden het recht. *4* De oudsten van Israël kwamen daarom bij elkaar en gingen naar Rama, naar Samuël. *5* 'U bent oud geworden,' zeiden ze, 'en uw zonen volgen uw voorbeeld niet na. Benoem liever een koning om ons te besturen, zoals alle andere volken er een hebben.' *6* Samuël vond het ontoelaatbaar dat ze om een koning vroegen. Daarom richtte hij een gebed tot de HEER, *7* maar die antwoordde: 'Geef gehoor aan de stem van het volk, aan alles wat ze je vragen. Jou verwerpen ze niet. Ze verwerpen juist mij als hun koning. *8* Zo is het altijd gegaan, vanaf de dag dat ik hen uit Egypte heb geleid tot nu toe. Ze hebben mij de rug toegekeerd en andere goden gediend, en zo vergaat het nu ook jou. *9* Geef dus gehoor aan hun verzoek, maar waarschuw hen door uitdrukkelijk te wijzen op de rechten die aan het koningschap verbonden zijn.'

10 Samuël vertelde alles wat de HEER had gezegd aan het volk, dat om een koning vroeg. *11* Toen zei hij: 'Dit zijn de rechten die aan het koningschap verbonden zijn: Uw zonen zal een koning u afnemen en ze indelen bij zijn strijdswagens, zijn ruitery of zijn persoonlijke escorte, *12* of ze aanstellen als bevelhebbers over duizend man of over vijftig. Hij zal ze zijn akkers laten ploegen, zijn oogst laten binnenhalen en zijn wapens en strijdswagens laten maken. *13* Uw dochters zal hij u afnemen om ze zelf te laten bereiden en te laten koken en bakken. *14* Uw vruchtbaarste landerijen, wijngaarden en olijfgaarden zal hij u afnemen en toewijzen aan zijn hovelingen. *15* Van de opbrengst van uw akkers en wijngaarden zal hij een tiende deel opeisen en dat aan zijn hovelingen en hoge ambtenaren geven. *16* Uw beste slaven en slavinnen en uw sterkste arbeidskrachten zal hij u afnemen om ze voor zichzelf te laten werken, en ook uw ezels. *17* Van uw schapen en geiten zal hij een tiende deel opeisen en ook uzelf zult hem moeten dienen. *18* En wanneer u dan de HEER te hulp roept tegen de koning die u zelf gewild hebt, dan zal hij u niet verhoren.'

19 Het volk trok zich niets van Samuëls woorden aan en zei: 'Nee, we willen een koning en anders niet! *20* Dan pas zullen we gelijk zijn aan alle andere volken. We willen dat een koning ons bestuurt en recht over ons spreekt, voor ons uittrekt en ons voorgaat in de strijd.' *21* Samuël hoorde aan wat het volk te zeggen had en bracht het over aan de HEER. *22* Toen zei de HEER tegen Samuël: 'Geef gehoor aan hun verzoek en stel een koning over hen aan.' En Samuël zei tegen de Israëlieten dat iedereen naar zijn eigen stad moest terugkeren.

Enkele opmerkingen

Vers Aantekening

1-3 Hier herhaalt de geschiedenis zich. In 1 Samuël 2:22 staat: *Inmiddels was Eli op hoge leeftijd*

gekomen. Van tijd tot tijd bereikten hem geruchten over wat zijn zonen de Israëlieten allemaal aandeden, en dat ze zelfs sliepen met de vrouwen die dienst deden bij de ingang van de ontmoetingstent.' Samuël maakt hetzelfde mee. Zijn zonen: volgden het voorbeeld van hun vader niet na: ze waren op eigen voordeel uit, namen steekpenningen aan en verdraaiden het recht (1 Sam. 8:1).

Samuël heeft zijn zonen namen gegeven die getuigen van geloof:

Joel: de HEER is God

Abia: de HEER is Vader

- 4-5 De oudsten van Israël hebben er geen vertrouwen meer in en komen met een eigen oplossing. *Benoem liever een koning om ons te besturen, zoals alle andere volken er een hebben (1 Sam. 8:5).*

Het boek Rechters, dat in de geschiedenis aan 1 Samuël voorafgaat, eindigde met: *In die tijd was er geen koning in Israël; iedereen deed wat in zijn eigen ogen goed was (Recht. 21:25).* De geschiedenis van de Rechters is een geschiedenis van afval en ommekeer. Nu gaf de ene rechter leiding aan het volk, dan weer de andere. Tussentijds ontbrak het ook aan rechters en dan deed iedereen weer wat goed in eigen ogen was. Een koning, of beter een koningshuis biedt continuïteit.

Deze vraag is niet verkeerd. In Deuteronomium 17:14-20 (Lezen!) staat de koningswet. Deze begint zo: *Wanneer u in het land gekomen bent dat de HEER, uw God, u zal geven en u het in bezit hebt genomen en er woont, zegt u misschien: 'Laten we een koning aanstellen, net zoals de volken om ons heen.' Dat is geoorloofd: u mag uit uw midden iemand die door de HEER, uw God, zal worden uitgekozen, als koning aanstellen (Deut 17:14-15).*

- 6-8 Samuël ervaart dit als een verkeerd verzoek en betreft dit op zichzelf. Waarom? Hij weet dat hij oud is. Hij weet ook dat zijn zonen er een potje van maken en het recht verdraaien. Waarom is hij is er dan niet gelukkig mee? Voelde hij zichzelf verworpen? Blijkbaar wel, gezien het antwoord van de HEER op zijn gebed. Het is leerzaam te zien dat Samuël ook deze gevoelens aan de HEER voorlegt en ze zijn niet voor Hem verborgen.

De HEER peilt de diepte van het verzoek: *Ze verwerpen juist mij als hun koning. En: Ze hebben mij de rug toegekeerd en andere goden gediend, en zo vergaat het nu ook jou.* Het is niet zozeer fout dat zij een koning willen, maar dat zij allereerst andere goden zijn gaan dienen, net als in de tijd van de Rechters.

De relatie tussen God en koning ziet er als volgt uit: God is Koning (Ps. 93:1; 96:10; 99:1); en de aardse koning is zijn vertegenwoordiger (Ps. 2:6). Bij de andere volken was het niet anders. 'Afgod' is koning en de aardse koning is zijn vertegenwoordiger.

Samuël komt hier nog een keer op terug bij zijn laatste toespraak tot het volk. Deze staat in 1 Samuël 12 (Lezen!).

- 9 De HEER geeft Samuël opdracht het volk te gehoorzamen. Dit doet Hij in het kader van een groter plan. Eerst zal Saul koning worden, ook een door God gezalfde. Daarna komt David. Samuël zalft hem ook (1 Sam. 16). Saul, hoe verlegen hij ook is, ziet er ook groot en sterk uit (1 Samuël 9:2). Bij Saul ligt de nadruk op het uiterlijk voorkomen, bij David op het innerlijk: *Het gaat niet om wat de mens ziet: de mens kijkt naar het uiterlijk, maar de HEER kijkt naar het hart (1 Sam. 16:7).*

Vers Aantekening

Het innerlijk zal in de beschrijving van Saul en David in de verdere geschiedenissen een belangrijke rol gaan spelen.

Het volk krijgt van de HEER nog een kans om over het verzoek na te gaan denken.

- 10- Samuël gehoorzaamt de HEER en vertelt het volk hoe het optreden van een koning zal zijn. De
18 koning zal jullie als slaven gaan behandelen. Dit is later ook gebeurd. Rechabeam, de zoon van Salomo zei tegen de mensen: *Mijn pink is dikker dan het lid van mijn vader! Mijn vader heeft u een zwaar juk opgelegd, ik zal het nog verzwaren. Mijn vader heeft u gehoorzaamheid geleerd met zwepen, ik zal u gehoorzaamheid leren met schorpioenen!* (1 Kon. 12:10-11). Dit betekende een 'geestelijke' terugkeer naar Egypte, waar het volk ook slaaf van de Farao was.

En wanneer u dan de HEER te hulp roept tegen de koning die u zelf gewild hebt, dan zal hij u niet verhoren (1 Sam. 8:18). Eigen schuld dikke bult.

- 19- Het volk krijgt zijn zin. Zij willen net zo zijn als andere volken, aan de wereld gelijkvormig. De
21 mensen lopen het gevaar hun bijzondere positie uit het oog te verliezen, zoals Samuël bij zijn afscheid tegen hen zegt: *want hij heeft zelf besloten om u tot zijn volk te maken* (1 S 12:22).

Samuël stuurt de mensen naar huis om ze later weer bijeen te roepen. Bij die gelegenheid stelt hij Saul aan als koning over het volk.

PS. De aanstelling van Saul is vol ironie. Daarmee laat de HEER zien dat Hij deze keuze van het volk afwijst.

Uiteindelijk viel het lot op Saul, de zoon van Kis. Ze gingen naar hem op zoek, maar ze konden hem niet vinden. Daarom raadpleegden ze nogmaals de HEER: 'Waar is de man die ontbreekt?' 'Daar is hij,' zei de HEER. 'Hij houdt zich schuil tussen de bagage.' ²³ *Ze renden op hem af en haalden hem te voorschijn. Toen hij tussen het volk stond, stak hij met kop en schouders boven iedereen uit. Samuël zei tegen de Israëlieten: 'Ziet u wat voor iemand de HEER gekozen heeft? In heel het volk is er geen tweede als hij!' En het volk juichte en riep: 'Leve de koning!'* (1 S 10:21-24).

Punten voor bespreking

1. De afgelopen paar jaren is in christelijke kringen veel nadruk gelegd op leiderschap in de kerk. Predikanten en voorgangers konden deel nemen aan cursussen over leiderschap in de christelijke gemeente. Zij dachten na over karaktereigenschappen van een christelijk leider en over verschillende leiderschapstijlen. Deze aandacht in de kerk kan samenhangen met een algemeen verlangen in de samenleving naar de 'sterke man'. Denk hierbij aan de opkomst en ondergang van de beweging rond Pim Fortuyn.

- a. Wat vindt u/vindt jij van deze aandacht voor sterke leiders en de nadruk op leiderschap in de kerk van Jezus Christus?
- b. Wat zijn de positieve kanten van de 'sterke leider' in de kerk?
- c. Wat zijn de negatieve kanten van de 'sterke leider' in de kerk?

2. Jezus geeft 'herders en leraars' aan de gemeente (Ef. 4:11). Dit zijn niet twee verschillende typen

leiders, maar het is één type. Hij gebruikt daarvoor het beeld van de herder samen met het beeld van de leraar. Bij de herder horen schapen, bij de leraar horen leerlingen.

- a. Welke eigenschappen heeft een goede herder nodig?
- b. Welke eigenschappen heeft een goede leraar nodig?
- c. Welke eigenschappen heeft het schaap nodig?
- d. Welke eigenschappen passen bij de goede leerling?

3. Er zijn verschillende typen leiders. Er zijn leiders die uitstekend in staat zijn een zaak tot een goed einde te brengen. Zij hebben veelal minder oog voor mensen. Er zijn andere leiders die meer oog hebben voor personen. Daardoor nemen zij weleens minder daadkrachtig besluiten. Hieronder staat een aantal eigenschappen van een leider met een waardering van 1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5. Eén is niet zo belangrijk, vijf is heel belangrijk. Hoe waardeert u de volgende eigenschappen? Bespreek stuk voor de stuk de uitkomsten.

- a. Een geestelijk leider maakt zichzelf overbodig door anderen te leren zelfstandig beslissingen te nemen.
1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5
- b. Een geestelijk leider richt zich op het bewaken van de christelijke leer.
1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5
- c. Een geestelijk leider besteedt veel tijd aan het luisteren naar de HEER en is dan niet beschikbaar voor anderen.
1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5
- d. Een geestelijk leider heeft goede aandacht voor mensen die aan zijn zorgen zijn toevertrouwd.
1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5
- e. Een geestelijk leider is onmisbaar.
1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5
- f. Een geestelijk leider is duidelijk in zijn uitspraken â€œ zo is het en niet anders.
1 â€œ 2 â€œ 3 â€œ 4 â€œ 5

4. Samuël was een profeet en geestelijk leider. En voor een profeet geldt ook dat hij beide eigenschappen van 'herder en leraar' in zich verenigd. Nu is hij oud geworden. Zijn zonen zullen hem opvolgen en treden al als opvolgers op. Helaas, zij verdraaien het recht tot verdriet van de oudsten van het volk. Het volk roept nu om een sterke man, een koning zoals alle andere volken er een hebben. Eentje die leiding geeft en voorop gaat in de strijd. Eentje die voorkomt dat er willekeur is, zoals Rechters 21:25 dat laat zien. Deze koning moet dus de plaats innemen van Samuël en leiding geven aan het volk. De vraag om een koning is niet verkeerd. Er is zelfs een wet voor de koning (Deut. 17). Samuël waarschuwt het volk ernstig.

- a. Waarom is Samuël toch bezorgd?
- b. Wat is volgens u/jou het verschil tussen Samuël als rechter of richter die optreedt namens de HEER en Saul als koning?
- c. Wat is de kern van zijn waarschuwing?
- d. Hoe is het met het koningschap in Israël in de loop van de geschiedenis verlopen?

5. De HEER laat zien dat zij hem hebben verworpen. Hij kent het hart van de mensen. Aan de ene kant lijkt de vraag van de mensen gerechtvaardigd, zeker gezien de achtergrond. De mensen zien de zonen van Samuël terecht niet zitten als opvolgers.

- a. Wat had de mensen anders kunnen doen?

b. Hoe erkent u het koningschap van de HEER?

6. *Het thema is: Lees je bijbel, bidt elke dag.*

a. Wat leert deze geschiedenis u/jou over het thema?

Noten:

[1] Het boek Ruth heeft een opvallende plaats in deze serie bijbelboeken. De geschiedenis loopt van Richteren door in 1 Samuël. Het boek Ruth bereidt de lezer al voor op de komst van David. Voordat God door Samuël David als koning aanstelt, sluit Samuël het tijdperk van de Rechters af en is Saul de koning, zoals het volk een koning wil.

[2] Wanneer kinderen zich bekeren zonden die hun vader heeft gedaan, is er genade: *Wie mij hoogachten acht ik hoog* (1 Sam. 2:30).

[3] (3:13) *dat zij God minachtten* – Volgens de oudste vertalingen. MT: 'dat zij zichzelf minachtten', of: 'dat zij een vloek over zichzelf zouden afroepen'.